

ЗАБОРОВЕЦЬ

Юлія Олександрівна
zaborovets_j@mail.ru

УДК 336.71

БАНКІВСЬКЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ:
ОСОБЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУBANK INVESTMENT LENDING IN UKRAINE: PROBLEMS AND ASPECTS
OF DEVELOPMENTкандидат економічних
наук, Полтавський
національний технічний
університет імені Юрія
Кондратюка

В статті визначено сутність, особливості та стадії банківського інвестиційного кредитування, проаналізовано основні проблеми розвитку й запропоновано шляхи їх вирішення. Сформульовано перспективи розвитку та основні заходи щодо активізації інвестиційної діяльності в банківських установах.

В статье определена сущность, особенности и стадии банковского инвестиционного кредитования, проанализированы основные проблемы развития и предложены пути их решения. Сформулированы перспективы развития и основные мероприятия по активизации инвестиционной деятельности в банковских учреждениях.

This article reviews the purpose, features and stage of investment banking lending, analyzes the main problems of development and proposed solutions. Formulated development prospects and basic measures to stimulate investment in banks.

Ключові слова: інвестиційний кредит, інноваційний розвиток, банківська система, фінансовий механізм, фондовий ринок, ризик, капіталізація, ліквідність

Ключевые слова: инвестиционный кредит, инновационное развитие, банковская система, финансовый механизм, фондовый рынок, риск, капитализация, ликвидность

Keywords: investment credit, innovation development, banking sitem, financial mechanism, stock market, risk, capitalization, liquidity

ВСТУП

Банківська система України є чи не найбільш стійким і стабільним сегментом національної економіки, та вона поступово стає найважливішим інструментом мобілізації та перерозподілу внутрішніх фінансових ресурсів, складовою частиною інвестиційного процесу. Основною формою інвестиційного кредиту є банківський кредит, а інвестиційне кредитування господарських суб'єктів і громадян – одна з найважливіших функцій банків як спеціалізованих кредитних установ. В сучасних умовах важливо навчитися правильно і ефективно використовувати банківський інвестиційний кредит в інтересах розвитку національної економіки України.

Науково-теоретичну основу інвестиційного кредитування складають праці відомих зарубіжних вчених, серед яких: І. Бланк, Л. Гітман, С. Грін, С. Джонс, Дж. Сорос, У. Шарп та ін. Досить ґрунтовно розвиток банківського інвестиційного кредитування розглядався і у вітчизняній науковій літературі. Так, зокрема, вирішенню актуальних питань з цієї проблематики присвячені ряд наукових публікацій А. Гальчинського, В. Гейця, В. Герасимчука, О. Лаврушина, Т. Майорової, А. Пересади, М. Савлука тощо. Втім досить широке коло питань має дискусійний характер та вимагає продовження наукового пошуку та подальших розробок у

напрямку вдосконалення механізму організації банківського інвестиційного кредитування в країні.

МЕТА РОБОТИ полягає в аналізі сучасного стану інвестиційного кредитування в Україні, а також визначенні проблем та перспектив розвитку інвестиційної діяльності банківських установ України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження з метою розв'язання окремих завдань використовувались такі методи як абстрактно-теоретичний, порівняльно-правовий та описово-аналітичний. Інформаційною базою слугували законодавчі акти, нормативно-правові документи з питань інвестиційного кредитування, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, дані офіційних сайтів мережі Intrenet.

РЕЗУЛЬТАТИ

В українській економіці банківська система відіграє ключову роль у сфері акумулювання фінансових ресурсів та їх перерозподілу в ті сфери національної економіки, які відчувають гостру потребу у додаткових фінансових ресурсах. Таким чином, банківська система в Україні забезпечує регулювання руху грошових потоків та направлення їх у ті напрямки, які забезпечують прискорення економічного розвитку країни.

Головним інструментом реалізації даної функції банківської системи є банківське інвестиційне кредитування, потреба у розширенні якого вже досить давно назріла в українській економіці [2,3].

Банківський інвестиційний кредит – невід’ємна складова розвитку ринкового середовища є дієвим інвестиційним інструментом, засобом не тільки розвитку, але й розширення промисловості та фінансування соціальної сфери. Завдяки йому зменшується або відпадає потреба у обов’язковому накопиченні власних коштів для фінансування інвестиційних проектів. Таким чином, допомагаючи здійснювати безперервність відтворювального процесу, інвестиційний кредит є фактором його прискорення [1,6].

Беручи до уваги той факт, що банківський інвестиційний бізнес є таким, що розвивається, сьогодні склалась думка, що він є малоефективним, зокрема через відсутність структурних перетворень в економіці України та високим рівнем кредитного ризику. Так, за даними НБУ частка інвестиційних кредитів є дуже низькою. У період з 2010 по 2014 роки банки переважно надавали кредити у поточну діяльність, а їх частка складала 80 - 90% кредитного портфелю. Частка кредитів в інвестиційну діяльність коливалася в межах 5-10 %. Слід також зауважити, що банки переважно надавали кредити суб’єктам господарювання (близько 80%) і лише незначну частину інвестиційних кредитів (менше 15%) отримувало населення України [9].

Організація процесу банківського кредитування інвестиційних проектів базується на загальних принципах кредитування, до яких належать: строковість, цільовий характер, платність і забезпеченість [5]. Проте вони мають свої особливості, які відрізняють банківський інвестиційний кредит від інших видів банківського кредиту.

До таких особливостей відносять стадії кредитного процесу, управління якими банк повинен ретельно організувати [4].

По-перше, розробка основних напрямів роботи банку з інвестиційного кредитування на перспективу. Ця стадія включає в себе: оцінку макроекономічної ситуації в країні у цілому, а також у регіоні роботи потенційних інвестиційних позичальників зокрема, розробку внутрішньобанківських нормативних документів з інвестиційного кредитування, визначення лімітів на інвестиційне кредитування (для акціонерів, для нових та старих клієнтів, для певного виду кредиту тощо), підготовку персоналу банку для роботи з інвестиційними позичками, розробку стратегії управління кредитними ризиками при кредитуванні інвестиційних проектів.

По-друге, надання банківського інвестиційного кредиту. На цій стадії відбувається: розгляд заявки на одержання інвестиційного кредиту позичальником, аналіз техніко-економічного обґрунтування об’єкта кредитування (інвестиційного проекту), вивчення кредитоспроможності клієнта та оцінка ризиків по позичці, визначення умов забезпечення кредиту, підготовка та укладання кредитної угоди.

По-третє, контроль за цільовим використанням кредиту та його своєчасним погашенням (моніторинг банківського інвестиційного кредиту). Ця стадія включає в себе: перевірку цільового використання позичкових коштів на фінансування інвестиційного проекту протягом усього строку дії кредитної угоди, аналіз бухгалтерського балансу та фінансового стану позичальника протягом усього строку кредитування, контроль за своєчасним погашенням позички та відсотків, перевірку збереження застави, перевірку виконання умов кредитної угоди.

У процесі кредитування інвестиційних проектів банкам доцільно застосовувати ряд організаційно-економічних прийомів активізації, видачі та погашення позичок. Сукупність цих прийомів як конкретних дій з організації кредитного процесу, його регулювання відповідно до принципів інвестиційного кредитування називається механізмом інвестиційного кредитування.

Необхідність удосконалення механізму банківського інвестиційного кредитування обумовлена наступними факторами:

1) застарілість матеріально-технічної бази на великих підприємствах, що призводить до підвищеної матеріало- та енергомісткості, а як внаслідок – до зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції;

2) нестача власних фінансових ресурсів для початку та розширення підприємницької діяльності для малих підприємств, що, враховуючи складність кредитування малого бізнесу за традиційними програмами, призводить до нерозвинутості малого бізнесу та виродження середнього класу в країні;

3) нерозвинутість вітчизняного фондового ринку, яка концентрує коло пошуків інвестиційного капіталу з боку підприємств саме на банківській системі [8].

Для забезпечення ефективного функціонування механізму банківського інвестиційного кредитування повинна бути запроваджена система гарантій, яка покликана забезпечувати умови для досягнення кінцевих цілей фінансування, задаючи параметри його окремим ланкам. Вона повинна передбачати не лише формування страхових резервних фондів на покриття кредитних ризиків, фонду гарантування вкладів населення, інших страхових фондів, які вже нині стають вагомим фактором зміцнення довіри до вітчизняної банківської системи та інших інвестиційних інститутів.

Безумовно, для того, щоб збільшити пропозицію кредитів в інвестиційну діяльність доцільно провести такі заходи як розроблення ефективної інвестиційної стратегії, застосування теорії портфельного інвестування, застосування системного підходу щодо управління ризиками за активними та пасивними операціями банків.

Для заохочення комерційних банків до інвестиційного кредитування доцільним є створення системи, яка б диверсифікувала їхню доходність [2]. Сутність її полягає в тому, що для банків кредитування промисловості за пріоритетними напрямками стане більш вигідним, якщо за пред’явленням кредитної угоди держава стане, наприклад, знижувати розмір фонду обов’язкового

резервування. Тобто держава дасть можливість збільшити короткострокові високоприбуткові операції банку, що компенсує довготермінові операції по кредитуванню реального сектора.

Ще одним негативним фактором, який гальмує банківську інвестиційну діяльність є слабкий наявний ресурсний потенціал банківської системи України і його нестабільність, що значно обмежує інвестиційні операції банків. Причинами невідповідності ресурсної бази є незадовільне функціонування грошово-кредитної системи, низький рівень монетизації економіки, що призводить до переміщення грошей у позабанківський тіньовий обіг та відпливу капіталів за межі України.

Іншою проблемою є те, що банк є малопотужними, щоб фінансувати інвестиційні проекти, які реалізують програму структурної перебудови України, зокрема через обмеженість їхнього доступу до інвестиційних процесів. Не менш важливим фактором є високий рівень ризику пасивів комерційних банків, що не дозволяє проводити широкомасштабні інвестиції через банківські установи [7].

Тому доцільно розробляти напрями, які б дозволяли банкам приймати всебічну участь в інвестиційних процесах та стабілізували їх інвестиційну діяльність, основними з яких можуть бути: вдосконалення законодавчо-правової бази інвестиційної діяльності банків; збільшення ресурсної бази комерційних банків; розробка моделі участі банків в інвестиційній діяльності.

Однак, на сьогодні, основними факторами, які обмежують зацікавленість банків у розширенні практики інвестиційного кредитування, є:

- недостатній рівень капіталізації банківської системи;
- масштаби довгострокового інвестиційного кредитування обмежені короткостроковою ресурсною базою;
- висока ціна залучених ресурсів для банків, яка і визначає значною мірою вартість кредитів, що надаються;
- складна процедура оформлення інвестиційних кредитів;
- відсутність ліквідного забезпечення;
- складність оцінки платоспроможності позичальника і кредитних ризиків інвестиційних проектів;
- відсутність у більшості банків ефективних механізмів та інструментів управління ризиками інвестиційного кредитування та ін. [1, с. 146].

Для стимулювання процесу інвестиційної діяльності та довгострокового банківського запровадити механізм ефективного захисту прав кредиторів, прозорий порядок реалізації заставного майна;

– забезпечити підвищення рівня концентрації банківського капіталу; стимулювати залучення грошових вкладів населення шляхом підвищення довіри до банківської системи;

– створити спеціалізовану фінансову установу для здійснення довго- та середньотермінового фінансування і кредитування пріоритетних інвестиційних проектів;

– удосконалити механізм іпотечного кредитування.

ВИСНОВКИ

Враховуючи вищевикладене, варто зазначити, що тенденції, які намітились сьогодні в інвестиційній банківській діяльності, вимагають розробки нових інноваційних підходів до її фінансування, та мають відповідати стратегічним цілям та економічним можливостям України. Водночас зазначені тенденції є показником прогресу, але рано говорити про повне вирішення проблем, пов'язаних із банківськими інвестиціями. Зазначені рекомендації не можуть повністю вирішити проблем, пов'язаних із банківськими інвестиціями, але вони є рушійними у сфері вдосконалення банківського інвестиційного бізнесу.

Література

1. Вожжов А. Інвестиційне кредитування комерційних банків: зміст і вимоги до формування ресурсної бази / А. Вожжов // Банківська справа. - 2008. - № 11. - С. 40-43.
2. Дяченко О. Використання змінної частини поточних пасивів банків як інвестиційних ресурсів / О. Дяченко // Вісник НБУ. - 2009. - № 12. - С. 34-37.
3. Єгоричева С.Б. Банківські інновації. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.
4. Майорова Т.В., Урванцева С.В. Роль банків у формуванні інвестиційного капіталу / Т.В. Майорова, С.В. Урванцева // Фінанси, облік і аудит. – 2011. – № 18. – С. 145 – 152.
5. Мишкин Ф.С. Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков. – М.: Вильямс, 2006. – 880с.
6. Прокопів І.І. Сучасний стан та роль банківської системи у фінансуванні реального сектора економіки / І.І. Прокопів // Економічний простір. – 2010. – № 33. – С. 1 – 14.
7. Стечишин Т. Роль банківських установ України в інвестиційній діяльності держави / Т. Стечишин // Світ фінансів. – 2008. – № 2. – С. 51 – 59.
8. Румянцев А. Private banking – ексклюзив для миллионеров // Финансовый директор. – 2006. - №5. – с.75-80.
9. www.bank.gov.ua